

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 597/2025-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **PEhAES, a.s. Prešov**, Bardejovská 15, Ľubotice, zastúpenej JUDr. Martinou Kožárovou Jenčovou, advokátkou, Slovenská 69, Prešov, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Cdo/163/2023 z 11. decembra 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 13. marca 2025 domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd označeným uznesením najvyššieho súdu. Napadnuté uznesenie navrhuje zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.
2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka ako predávajúca uzavrela so žalovanými ako kupujúcimi 11. marca 2002 zmluvu o prevode vlastníctva k nehnuteľnostiam. Zmluvné strany sa dohodli, že kúpna cena bude uhradená v mesačných bezúročných splátkach najneskôr do troch rokov od uzatvorenia zmluvy. Mesačná splátka mala byť hradená do 20. dňa bežného mesiaca nasledujúceho po uzatvorení zmluvy až do zaplatenia celkovej kúpnej ceny.
3. Žalovaní zaplatili sťažovateľke časť kúpnej ceny v splátkach 23. júla 2002, 21. augusta 2002, 5. novembra 2002, 30. júna 2003 a 15. júla 2003. S úhradou ďalších splátok sa dostali žalovaní do omeškania, preto ich sťažovateľka upomienkou zo 7. decembra 2005 vyzvala na uhradenie pohľadávky do piatich dní od jej doručenia. Následne sťažovateľka žalovaným listom z 10. marca 2008 (doručeným 1. a 9. apríla 2008) oznámila, že od kúpnej zmluvy odstupuje v zmysle čl. 9 ods. 4 zmluvy (ak sú kupujúci s platením splátky v omeškaní viac ako dva mesiace odo dňa splatnosti strany, súhlasia so zrušením zmluvy, ktorá sa stane neplatnou, pozn.).

4. Sťažovateľka sa na Okresnom súde Prešov (ďalej len „okresný súd“) domáhala určenia vlastníckeho práva, vypratania bytu a náhrady škody na základe účinného odstúpenia od zmluvy. Okresný súd vo veci celkom trikrát rozhodol o zamietnutí žaloby (26. júna 2013, 24. júna 2016, 15. mája 2018). Na podklade podaných odvolaní krajský súd dvakrát (26. apríla 2014, 25. januára 2018) rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Krajský súd v poradí tretím rozhodnutím z 31. mája 2021 zamietavý rozsudok okresného súdu potvrdil. Najvyšší súd potvrdzujúci rozsudok krajského súdu z 31. mája 2021 zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. V poradí štvrtým rozsudkom z 29. mája 2023 krajský súd opäť potvrdil rozsudok okresného súdu z 15. mája 2018 o zamietnutí žaloby. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľky odmietol.

5. Okresný súd svoje ostatné právoplatné zamietnutie žaloby odôvodnil premlčaním sťažovateľkinho nároku. Vychádzal z toho, že k omeškaniu došlo 21. apríla 2002 a upomienka zo 7. decembra 2005 bola vystavená po uplynutí viac ako troch rokov, a navyše vyzývala na dodatočnú úhradu zostatku faktúry č. 112150, a nie na úhradu dlhu v zmysle zmluvy.

6. Pre úplnosť okresný súd uviedol, že premlčacia lehota uplynula aj pre eventuálne odstúpenie od zmluvy podľa § 517 ods. 1 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“). V tomto kontexte tiež okresný súd konštatoval, že upomienku zo 7. decembra 2005 nemožno kvalifikovať ako riadne, určité a včasné poskytnutie dodatočnej lehoty na plnenie zo strany veriteľa. Uviedol, že poskytnutie dodatočnej lehoty nie je právom, ale povinnosťou veriteľa pred odstúpením od zmluvy, preto po jej márnom uplynutí neplynie veriteľovi ďalšia samostatná trojročná premlčacia doba na odstúpenie. Podľa súdu prvej inštancie v upomienke špecifikovaná pohľadávka bola splatná 13. septembra 2002 a vyplývala zo zostatku faktúry č. 112150, nie z dlhu, tak ako bolo špecifikované v kúpnej zmluve.

7. Krajský súd (po vrátení najvyšším súdom) rozhodol rozsudkom č. k. 16Co/3/2023-487 z 29. mája 2023 tak, že rozsudok okresného súdu potvrdil.

8. V odôvodnení potvrdzujúceho rozsudku krajský súd zdôraznil, že spolu s rozhodnutím okresného súdu tvoria jednotný celok a že v súlade s pokynmi najvyššieho súdu poukazuje na najzásadnejšie aspekty, ktoré ho viedli k odklonu od vlastného skoršieho právneho názoru vysloveného v zrušujúcom uznesení č. k. 8Co/122/2017-316 z 25. januára 2018. V tomto kontexte pripomenul, že dôvodom zrušenia zo strany dovolacieho súdu nebolo nesprávne právne posúdenie, ale nedostatočné odôvodnenie odklonu od skoršieho zrušujúceho rozhodnutia (uznesenie krajského súdu sp. zn. 8 Co/122/2017 z 25. januára 2018).

9. Krajský súd najprv rekapituloval, že zmluva medzi sporovými stranami bola uzavretá 11. marca 2002 a že podľa jej čl. 9 mali žalovaní uhradiť sťažovateľke kúpnu cenu najneskôr do troch rokov od uzavretia zmluvy vo forme mesačných bezúročných splátok. Jednotlivé splátky mali žalovaní hradiť do 20. dňa bežného mesiaca nasledujúceho po uzavretí kúpnej zmluvy až do úplného zaplatenia kúpnej ceny. Po opakovanom omeškaní žalovaných sťažovateľka listom z 11. marca 2008, v ktorom sa odvolávala na čl. 9 kúpnej zmluvy, od tejto odstúpila. Odstúpenie bolo žalovaným doručené 1. a 9. apríla 2008.

10. Podľa krajského súdu z uvedeného vyplýva, že prvá splátka mala byť uhradená 20. apríla 2002. Keďže žalovaní uhradili prvú splátku až 23. júla 2002 (po vklade do katastra nehnuteľností), dostali sa s platením do omeškania viac ako dvoch mesiacov prvýkrát už 21. júna 2006. V tento deň mohla

sťažovateľka odstúpiť do zmluvy podľa čl. 9 prvýkrát. Trojročná premlčacia doba teda v tomto kontexte uplynula 21. júna 2005. Podľa odvolacieho súdu okresný súd správne vyhodnotil, že odstúpenie od zmluvy z 11. marca 2008 tak bolo urobené po uplynutí premlčacej doby.

11. V odôvodnení rozsudku krajský súd tiež uviedol, že medzi stranami nebolo sporné, že od poslednej splátky 15. júla 2003 žalovaní žiadnu ďalšiu neuhradili. V zmysle ustanovení zmluvy sa do omeškania opätovne dostali 21. júla 2003. Aj keby odvolací súd prijal záver, že s platením dohodnutej mesačnej splátky sa po dobu viac ako dvoch mesiacov dostali žalovaní do omeškania až 21. júla 2003, aj v tom prípade by odstúpenie od zmluvy bolo po uplynutí premlčacej doby.

12. V ďalšej časti sa krajský súd zaoberal právom veriteľa odstúpiť od zmluvy podľa § 517 ods. 1 OZ. V tejto súvislosti krajský súd uviedol, že pre platné odstúpenie je okrem omeškania dlžníka vyžadovaná aj aktivita veriteľa formovaná poskytnutím primeranej lehoty na dodatočné plnenie. I keď OZ nestanovuje, čo je považované za primeranú lehotu, túto je potrebné vnímať vzhľadom na okolnosti konkrétneho prípadu. Podľa odvolacieho súdu, i keby vec posudzoval podľa § 517 ods. 1 OZ, aj v takom prípade by bolo odstúpenie od zmluvy uplatnené po uplynutí premlčacej doby, pretože žalovaní sa do omeškania dostali 21. apríla 2002. Zopakoval, že upomienka zo 7. decembra 2005 sa týkala pohľadávky splatnej 13. septembra 2002, a teda ak by sa aj táto upomienka považovala za výzvu, bola by urobená po uplynutí premlčacej doby. Odvolací súd však ešte osobitne zdôraznil, že daná upomienka nevyzývala na úhradu dlhu v zmysle kúpnej zmluvy, ale na úhradu zostatku faktúry.

13. Napokon sa odvolací súd zaoberal sťažovateľkou prezentovaným názorom, že poskytnutím primeranej dodatočnej lehoty na plnenie začne plynúť samostatná premlčacia doba. V tejto súvislosti krajský súd zdôraznil, že upomienka z roku 2005 bola vystavená až po troch rokoch od omeškania a vystavená bola vo vzťahu k pohľadávke zo septembra 2002 a nemožno ju kvalifikovať ako riadne, včasné a určité poskytnutie primeranej dodatočnej lehoty.

14. Proti rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku. Sťažovateľka argumentovala tým, že skorší rozsudok krajského súdu bol dovolacím súdom zrušený z dôvodu, že v odôvodnení krajský súd nevysvetlil dôvody, pre ktoré sa od svojho skoršieho právneho názoru odchyľil, pričom sa tak nestalo ani v rámci ďalšieho – dovolaním napadnutého rozsudku krajského súdu.

15. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľky odmietol. V odôvodnení napadnutého uznesenia dovolací súd zdôraznil, že je dovolacími dôvodmi viazaný. Pokiaľ sťažovateľka vadu zmätočnosti odôvodnila tvrdením, že odvolací súd opätovne nevysvetlil odklon od svojho právneho názoru vyjadreného v uznesení č. k. 8Co/122/2017-316 z 25. januára 2018, najvyšší súd poukázal a citoval bod 65 posudzovaného rozsudku krajského súdu. Najvyšší súd tiež v tomto kontexte citoval z vlastného rozhodnutia sp. zn. 4Cdo/81/2022 z 26. apríla 2023 podľa ktorého je zmena právneho názoru odvolacieho súdu prípustná s ohľadom na ustanovenia Civilného sporového poriadku, z ktorých nevyplýva viazanosť vlastným právnym názorom. Napokon aj z princípu nezávislosti sudcu vyplýva, že tento je viazaný len zákonom. Podľa najvyššieho súdu je *a priori* vylúčené, aby došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces takým procesným postupom odvolacieho súdu, ktorý po podaní druhého odvolania zmení svoj záväzný právny názor na vec vyslovený v predchádzajúcom zrušujúcom uznesení najmä vtedy, ak dôjde k zmene

skutkového stavu, alebo si odvolací súd uvedomí, že by nebolo legitímne a ústavne akceptovateľné, aby zotrval na právnom názore, o nesprávnosti ktorého sa medzitým presvedčil.

II.

Argumentácia sťažovateľky

16. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti uvádza, že predmetom jej dovolania nebola otázka, či môže odvolací súd zmeniť právny názor, ale kritika toho, že táto zmena nebola riadne odôvodnená, a to napriek záväznému usmerneniu predchádzajúceho rozhodnutia najvyššieho súdu.

17. Podľa sťažovateľky najvyšší súd nedôsledne verifikoval postup odvolacieho súdu, ktorý mal vysvetliť, z akých dôvodov sa odchyľil od svojho vysloveného pôvodného názoru. Sťažovateľka poukazuje na to, že krajský súd nevysvetlil, prečo pôvodne zastával názor, že k omeškaniu došlo 21. júla 2003, a následne tento názor zmenil a ustálil, že k omeškaniu došlo 21. apríla 2002. Na túto zmenu postoja sťažovateľka nedostala žiadnu odpoveď.

18. Ani vo vzťahu ku zmene názoru na otázku plynutia samostatnej premlčacej doby po poskytnutí primeranej dodatočnej lehoty na plnenie sťažovateľka nedostala zo strany krajského ani najvyššieho súdu žiadnu odpoveď.

19. V závere ústavnej sťažnosti sťažovateľka zvyrazňuje, že porušenie jej práv tkvie v tom, že odvolací súd nevysvetlil, prečo sa svojim skorším právnym názorom necíti viazaný. Pokiaľ dovolací súd tento postup aproboval, aj jeho vlastné rozhodnutie je svojvoľné, neudržateľné, nesprávne a nezákonné.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

20. Ťažiskovým argumentom sťažovateľky o porušení jej práv je, že krajský súd bez bližšieho vysvetlenia zmenil skôr vyslovený právny názor a následne najvyšší súd napadnutým uznesením taký postup odvolacieho súdu aproboval.

21. Ústavný súd poznamenáva, že podľa § 45 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) je rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania viazaný.

22. V sťažovateľkinej veci sa všeobecné súdy opakovane zaoberali daným skutkovým stavom. Ústavný súd nepovažuje za potrebné na tomto mieste znova opakovať všetky prijaté závery všeobecných súdov, ktoré sú sťažovateľke z dlhoročného konania iste známe. Je však potrebné uviesť, že nosným dôvodom zamietnutia žaloby bolo ustálenie začiatku plynutia premlčacej doby – 21. júna 2002 v spojení s konštatovaním, že právnym základom pre sťažovateľkino odstúpenie z 10. marca 2008 boli ustanovenia kúpnej zmluvy. Z uvedeného potom všeobecné súdy prijali zhodný záver o tom, že sťažovateľka odstúpila od zmluvy až po uplynutí premlčacej doby.

23. Z jednotlivých rozhodnutí vyplýva aj to, že súdy sa podrobne a opakovane zaoberali aj eventuálnym odstúpením od zmluvy na základe § 517 OZ a s tým súvisiacou povinnosťou veriteľa poskytnúť dodatočnú primeranú lehotu na plnenie. Márne uplynutie poskytnutej dodatočnej lehoty na plnenie zakladá zákonný nárok na odstúpenie od zmluvy. Aj v tomto kontexte všeobecné súdy vyhodnotili konkrétne skutkové okolnosti a uzavreli, že upomienku z decembra 2005 nie je

možné akceptovať ako úkon, ktorý by v primeranej lehote poskytol dodatočnú lehotu na plnenie. Okrem toho súdy posudzovali aj ďalšie prípadné dátumy, od ktorých by sa eventuálne premlčacia doba mohla posudzovať, avšak v každom z týchto prípadov dospeli k rovnakému záveru. Z uvedeného vyplýva, že všeobecné súdy prijali záver o tom, že sťažovateľka uplatnila odstúpenie na základe zmluvných ustanovení oneskorene, a nad rámec tiež uviedli, že k rovnakému záveru by dospeli, aj keby odstúpenie posudzovali v zmysle ustanovení OZ.

24. Okrem tvrdenia, že krajský súd nevysvetlil, prečo zmenil vlastný právny názor, sťažovateľka v dovolaní ani v ústavnej sťažnosti nepredniesla žiaden iný relevantný argument. I keď sa dá povedať, že napadnuté uznesenie najvyššieho súdu je úsporné, v okolnostiach danej veci, najmä s ohľadom na opakované posudzovanie rozhodných skutočností, ho nie je možné hodnotiť ako také, ktoré by bolo popretím účelu a zmyslu zákonných ustanovení. Ústavný súd po oboznámení sa s obsahom napadnutého uznesenia najvyššieho súdu vrátane sťažovateľkou prezentovaných nosných úvah konštatuje, že úvahy v napadnutom uznesení vychádzajú z konkrétnych faktov, sú logické, a preto aj celkom legitímne, právne akceptovateľné a ústavne konformné. Prostý nesúhlas sťažovateľky s výsledkom sporu, i keď formulovaný ako nedostatočné odôvodnenie, nie je dôvodom na vyslovenie porušenia jej základných práv.

25. Zmena judikatúry vyvoláva konflikt medzi požiadavkou právnej istoty a požiadavkou materiálnej správnosti súdneho rozhodnutia, v praxi súdov je možná (IV. ÚS 610/2021). Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) formuloval všeobecný princíp, podľa ktorého požiadavka právnej istoty (ani ochrana legitímneho očakávania) nezahŕňa právo na ustálenú judikatúru (Unédic proti Francúzsku, č. 20153/04). ESLP tiež uviedol, že názorová nejednotnosť medzi súdmi je svojou povahou dôsledkom, ktorý je vlastný každému súdnemu systému (Zielinski a Pradal & Gonzales a ďalší proti Francúzsku, č. 24846/94). Judikatúra nemôže byť bez vývoja a nie je vylúčené, aby, a to i pri nezmenenej právnej úprave, bola nielen dopĺňovaná o nové interpretačné závery, ale aj menená (ÚS ČR III. ÚS 117/07). Tento jav je do značnej miery prirodzený, pretože odráža skutočnosť, že proces interpretácie a aplikácie práva nie je statický, ale dynamický, a súdy, hľadajúce najsprávnejšie a najspravodlivejšie riešenie rozhodovaných prípadov môžu neskôr dospieť k presvedčeniu, že riešenie, ktoré zvolili skôr, nie je z celého radu dôvodov optimálne (stanovisko pléna ÚS ČR z č. k. Pl. ÚS-st. 39/14 z 25. 11. 2014). Neexistuje a nemôže existovať žiadna garancia proti zmene judikatúry ako takej. I keď nenastane zmena spoločenských pomerov, v právnej oblasti dochádza k neustálemu vývoju a justičné orgány musia mať možnosť, ktorá plynie priamo z viazanosti sudcu zákonom, doterajší, na základe novo získaných poznatkov nesprávny právny názor zvrátiť a či prekonať (ÚS ČR III. ÚS 3221/11, III. ÚS 439/2023).

26. Ústavný súd vzhľadom na to, že nie je súčasťou systému všeobecného súdnictva, môže zasahovať do výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov všeobecnými súdmi len v prípadoch, keď sa ich výklad vyznačuje svojvôľou a zjavnou neodôvodnenosťou do tej miery, že to má za následok porušenie základného práva alebo slobody (IV. ÚS 574/2013, IV. ÚS 610/2021), o čo v danom prípade nejde.

27. Po preskúmaní uznesenia najvyššieho súdu ústavný súd argumentáciu sťažovateľky nevyhodnotil ako spôsobilú spochybniť ústavnú udržateľnosť záverov najvyššieho súdu. Ústavný súd nezistil, že by najvyšším súdom aplikovaný postup a jeho závery mohli zakladať dôvod na zásah ústavného súdu do namietaného uznesenia v súlade s jeho právomocami ustanovenými

v čl. 127 ods. 2 ústavy. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu je ako celok podľa názoru ústavného súdu z ústavného hľadiska akceptovateľné a udržateľné, a preto ústavnú sťažnosť pri predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. októbra 2025

Robert Šorl
predseda senátu